

Korte toespraak Geert Jan Hamilton, Griffier van de Eerste Kamer, bij het afscheid van Jacqueline Biesheuvel-Vermeijden als Griffier van de Tweede Kamer op dinsdag 30 juni 2015

Mevrouw de Voorzitter,

Het is mij een bijzonder voorrecht bij gelegenheid van het afscheid van mijn gewaardeerde en dierbare naaste collega Jacqueline Biesheuvel-Vermeijden in uw Kamer het woord te mogen voeren.

Op 22 juli 1581 besloten de Staten-Generaal van de Verenigde Provinciën de Spaanse Koning Filips II af te zweren als hun soeverein vorst. Zij vroegen hun Griffier, Jan van Asseliers, daar op basis van de beraadslagingen iets over op te schrijven. Asseliers nam de ganzenveer ter hand en kwam vier dagen later terug met een manuscript dat als Plakkaat van Verlatinghe, en onafhankelijkheidsverklaring van Nederland, de geschiedenis is ingegaan. Na voorlezing kreeg hij meteen mandaat het document namens de Staten-Generaal te ondertekenen. In de eerste eeuwen werden aan Griffiers twee eisen gesteld, die toen nog niet golden voor afgevaardigden: kunnen lezen en schrijven.

Sinds 1815 bepaalt de Grondwet - thans in artikel 61, tweede lid, - dat elk der Kamers een Griffier benoemt. Hiermee zijn de Griffiers van de Kamers, anders dan bij voorbeeld ambtelijke topfunctionarissen van ministeries, expliciet genoemde constitutionele ambtsdragers.

Onder de Republiek der Verenigde Nederlanden hebben de Staten-Generaal elf Griffiers gekend, onder wie gedurende 125 jaar in quasi-erfopvolging vijf leden van het geslacht Fagel. De Tweede Kamer heeft onlangs haar veertiende Griffier benoemd. De veertiende Griffier van de Eerste Kamer staat voor u. De dertiende Griffier van de Tweede Kamer, Jacqueline Biesheuvel-Vermeijden, is de eerste vrouw in de lange reeks van Griffiers en reeds daarom zal ze blijvend een bijzondere positie in de staatkundige geschiedenis van ons land innemen. Haar naam zal voorkomen in het lijstje eerste vrouwelijke constitutionele

ambtsdragers van wie ik , naast natuurlijk Koningin Wilhelmina, hier noem: Suze Groeneweg, Carry Pothuis-Smit, Marga Klompé, Liesbeth Ribbius Peletier, Jeltje van Nieuwenhoven en Yvonne Timmerman-Buck. Wij wachten, zoals bekend, nog op de eerste vrouwelijke minister-president.

Als Griffier heeft Jacqueline, naar mijn waarneming, altijd volstrekt politiek neutraal gehandeld. Het valt moeilijk te ontkennen dat ze voortkomt uit een van de zuilen die de Nederlandse samenleving in de vorige eeuw krachtig heeft geschraagd, de levensbeschouwelijke stroming waar het beginsel van de soevereiniteit in eigen kring van Abraham Kuyper hoog in het vaandel stond. Jacqueline *Biesheuvel-Vermeijden*, bekende namen uit die kring, is van protestante huize en ontmoette in haar jeugd veel vooraanstaande leden van de vroegere Anti-Revolutionaire partij. Niettemin bracht ze haar kinderjaren deels in het katholieke zuiden door. In de jaren '50 moeten zij en ik elkaar op de Berg- en Dalseweg in Nijmegen veelvuldig op de step en met de fiets zijn gepasseerd.

In eigen kring gaat Jacqueline naar het Gereformeerd Gymnasium in Amsterdam, studeert ze rechten aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en wordt ze wetenschappelijk medewerker bij professor Job de Ruijter. Ze ontmoet de man van haar leven, Pieter Jan Biesheuvel, met wie ze 42 jaar geleden in het huwelijk trad. In christelijke kring vervult ze tal van bestuurlijke functies: woningbouw, voortgezet speciaal onderwijs, plattelandsvrouwen, vakbeweging, wetenschappelijk onderwijs, zorg. Waar haar moeder eerder bestuurlijk actief was in de Nederlandse Christen Vrouwen Bond, een belangrijke emancipatorische beweging voor christelijke vrouwen, wordt Jacqueline in 1989 lid en later vicevoorzitter van de Emancipatieraad, een seculiere organisatie. Net als haar man wordt ze politiek actief. Ik zal de naam van haar partij niet noemen, want ze laat de actieve politiek achter zich als ze in 2000 overstapt naar de Tweede Kamer waar ze in 2004 Griffier wordt.

De ambtelijke organisatie - in de Eerste Kamer noemen we het geheel de griffie - vormt de back office van het parlement. De kerntaken van de griffie zijn door

de eeuwen heen niet wezenlijk veranderd. De Instructie voor de Griffier uit 1842, die ik bij mijn aantreden nog kreeg uitgereikt, is van een opmerkelijke actualiteit, al zou artikel 5 dat van de griffier verlangt dat hij alle stukken aan de Kamer ingezonden, ter vergadering voorleest, thans niet goed meer in de werkwijze passen.

Wat in de laatste vijftien jaar alleen meer verder is toegenomen, is de media-aandacht waaronder het parlement zijn werk doet. Talloze televisiezenders, nieuwssites en social media volgen wat er gebeurt. Ook de internationale en Europese dimensie is enorm verbreed. Het scharnierpunt tussen 150 politieke principalen en de ondersteunende ambtelijke organisatie is de Griffier. Als er ergens in de opvatting van een of meer mensen iets is misgegaan, zijn de ogen – logisch – intern vaak op de Griffier gericht voor een verklaring en oplossing. Soms is onontkoombaar dat de Griffier met de emotie van een vis in koud water uiteenzet hoe procedures die het parlement zelf heeft vastgesteld, in elkaar zitten. Vanuit de flank heb ik Jacqueline in de krachten- en spanningsvelden waarin zij zich bevond, vaak met bewondering zien opereren: nuchter, zelfbewust, laconiek, dienstbaar, rustbrengend, oplossingsgericht, en vaak effectief. Ik meen dat Jacqueline heeft laten zien over de sthenische inborst te beschikken die het ambt vergt.

Jacqueline en ik zijn elkaar veelvuldig tegengekomen, als het om het raakvlak van het werk van de beide Kamers ging – en de noodzakelijke afstemming -, de gemeenschappelijke activiteiten: ontvangsten, bezoeken, herdenkingen, evenementen, reizen, en de werkzaamheden van de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal.

Nederland heeft het op een na oudste bicamerale parlementaire stelsel van Europa. De grondwetgever heeft gemeend dat de wetgevingskwaliteit is gebaat bij een behandeling van wetsvoorstellen door twee kamers. Kwaliteit kost tijd en tijd is schaars. In de strijd om tijd en bij de planning van het vele werk dat moet gebeuren, lopen de belangen van de beide Kamers niet altijd parallel. Op de bres voor onze eigen Kamer zijn Jacqueline en ik soms even functioneel

boos op elkaar moeten worden. Maar die boosheid duurde nooit lang, zeker niet als we snel een praktische oplossing vonden, en het heeft de persoonlijke verhouding nooit verstoord.

Juist omdat Nederland zo'n lange parlementaire traditie heeft, zijn veel parlementen in jonge democratieën geïnteresseerd hoe het parlementaire werk in ons land georganiseerd is en verloopt. Een belangrijke staatsrechtelijke leerschool en platform voor uitwisseling van best practices is de Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP), een organisatie die in de marge van Interparliamentary Union opereert, maar met de ongeveer 120 Griffiers die participeren, vaak veel dieper op zaken kan ingaan dan de grote interparlementaire vergadering. Jacqueline was in die kring zonder meer gezaghebbend en heeft door haar vele bijdragen de reputatie van de Tweede Kamer in de wereld eer aangedaan. Samen hebben we, met filmbeelden ondersteund, een keer een presentatie over 'the King in Parliament' gegeven. Bij de laatste vergadering kon Jacqueline door omstandigheden helaas niet aanwezig zijn. Ik heb toen haar toespraak mogen overnemen, die ging over de nieuwe, inmiddels geëvalueerde, procedure van kabinetsformatie in ons land. Buiten de tekst kon ik nog wat uitweiden over de positie van de Eerste Kamer in dat geheel, en vooral kon ik benadrukken dat de vroegere Voorzitter van de Tweede Kamer, Gerdi Verbeet, en Jacqueline Biesheuvel voor de organisatie en uitwerking van het nieuwe proces van kabinetsformatie in 2013 samen een prestigieuze prijs hebben gekregen: de Prinsjesprijs. Veel collega's hebben mij gevraagd de hartelijke groeten en beste wensen aan Jacqueline over te brengen.

Waarde collega, lieve Jacqueline.

Nu aan je griffierschap van de Tweede Kamer een einde komt, wil ik je enorm danken voor je hartelijkheid, hulpvaardigheid en collegialiteit in een reeks van jaren. De lijn tussen ons was kort, we wisten elkaar snel te vinden, als 't nodig was. Weinig woorden volstonden. Het vertrouwen in elkaar was groot. Ik denk dat we door de jaren een vrij stevige onzichtbare as op het Binnenhof hebben

gevormd. We hebben achter de schermen vaak snel problemen kunnen oplossen en aan 'damage control' kunnen doen. Onze ambtelijke organisaties hebben op veel vlakken prima samengewerkt en de Eerste Kamer heeft als kleine werkorganisatie graag gebruik gemaakt van diensten (beveiliging, technische ICT-ondersteuning, Verslag en Redactie, Interparlementaire betrekkingen) van de Tweede Kamer. Die samenwerking verliep ook prima bij de voorbereiding van het grote project Inhuldiging van de Koning in de Staten-Generaal in 2013. Het was een prachtige ervaring en een groot feest.

Je komt in een nieuwe fase van je leven. Je gezin en kleinkinderen zullen je meer in het echt en minder op de televisie zien. Er komt meer tijd voor muziek en cultuur, grote passies van je. Van mijn vrouw Ineke die sommige dingen in het leven eerder hoort dan ik, begreep ik dat je het voornemen hebt een groot poppenhuis te gaan bouwen. Ongetwijfeld zal dat geïnspireerd worden door de politieke omgeving waarin je met zoveel plezier en zo succesvol hebt gewerkt.

Ik wens je veel goeds toe!